

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

_____ Н. В. Сментина

“___” листопада 2018 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

за магістерською програмою професійного спрямування

«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему:

«Аналіз та прогнозування кон'юнктури ринку

(на прикладі ринку соків)»

Виконавець

студентка VI курсу ЦЗФН

Свинобой Вікторія Володимирівна _____

Науковий керівник

д.е.н., доцент

Сментина Наталія Валентинівна _____

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОН'ЮНКТУРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	6
1.1. Кон'юнктура ринку: поняття, необхідність її дослідження та основні показники	6
1.2. Методичний інструментарій дослідження кон'юнктури ринку	14
1.3. Особливості дослідження кон'юнктури ринку споживчих товарів	20
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ СОКІВ	27
2.1. Державна політика в галузі виробництва соків	27
2.2. Основні тенденції на ринку соків України.....	36
2.3. Загальна характеристика кон'юнктурних змін на світовому ринку соків.....	45
РОЗДІЛ 3. ПРОГНОЗНІ ПЕРСПЕКТИВИ НА РИНКУ СОКІВ УКРАЇНИ	54
3.1. Перспективи розвитку українського ринку сокової продукції	54
3.2. Прогнозування кон'юнктурних показників ринку соків	62
ВИСНОВКИ	71
Список використаних джерел	75

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сьогодні соки асоціюються зі здоровим способом життя. В усьому світі соки та нектари традиційно користуються сталим попитом. Крім освіжаючої здатності, поживності, стимулюючої дії, гармонійного смаку, вони містять вітаміни та цілий комплекс біологічно активних речовин, необхідних людям для повноцінного і здорового харчування, особливо на стадії розвитку молодого організму. Виробники соків, що активно пропагують здоровий спосіб життя і які рекламують користь соків для здоров'я людини, досягли успіху в своїй справі.

Україна за своїми кліматичними та ґрунтово-геологічними умовами має унікальні можливості для вирощування і виробництва плодово-овочевої продукції та виготовлення фруктових і овочевих соків, соковмісних напоїв у широкому асортименті.

Для сучасного ринку соків, нектарів та інших напоїв, які містять сік, характерні кризові явища, пов'язані з перевищенням виробництва деяких видів соків. Прихід закордонних виробників до вітчизняного ринку даної продукції став стимулом до змін у технологічних, маркетингових, соціальних тенденцій у діяльності українських виробників. Наступний розвиток ринку та жорсткість митного законодавства призвели до утворення спільних підприємств або придбанню закордонними підприємствами виробничих потужностей в Україні. Тим самим створюються суттєві передумови зростання обсягу і підвищення якості даної продукції. Зазначені тенденції збережуться і в майбутньому, що ставить перед галузевою наукою відповідальне завдання – обґрунтувати концепцію розвитку сокової індустрії, визначити шляхи модернізації виробничої бази галузі, повніше задовольняти попит споживачів. Саме тому вважаємо за необхідне дослідити кон'юнктуру ринку сокової продукції та обґрунтувати шляхи оптимізації його перспективного розвитку.

Дослідження кон'юнктури ринку соків охоплює широке коло питань виробничого, економічного, комерційного та технічного характеру, що забезпечує виявлення основних напрямів господарської діяльності та розвитку підприємств-виробників сокової продукції, здійснення оцінки економіко-фінансових показників, сформованих у певний період часу як результат взаємодії сукупності чинників. Кон'юнктурні спостереження забезпечують отримання об'єктивної інформації про стан, тенденції розвитку, проблемні аспекти ринку сокової продукції, що сприяє отриманню конкурентних переваг та мінімізації ризику внаслідок здійснення господарської діяльності, а також дозволяють обрати відповідний сегмент ринку, ринкову нішу, вірний напрям диверсифікації, встановити оптимальні ціни на вироблену сокову продукцію.

Дослідженням ринкової кон'юнктури займалися видатні економісти та учені: А. Бутенко, В. Гонтар, В. Карпов, В. Кучеренко, П. Перерва та інші.

Мета і завдання роботи. Мета роботи – узагальнити теоретичні аспекти кон'юнктурних досліджень ринку споживчих товарів, проаналізувати кон'юнктуру ринку соків та визначити перспективи і тенденції розвитку українського ринку соків.

Для досягнення поставленої мети визначені такі завдання:

- визначити сутність кон'юнктурних досліджень, необхідність їх проведення;
- розглянути методичний інструментарій дослідження кон'юнктури ринку;
- визначити особливості дослідження кон'юнктури ринку споживчих товарів;
- з'ясувати особливості державної політики у галузі виробництва соків в Україні;
- виявити основні тенденції на ринку соків України;
- охарактеризувати кон'юнктурні зміни на світовому ринку соків;

- розглянути перспективи та тенденції розвитку українського ринку соків, нектарів;
- визначити перспективи розвитку українського ринку сокової продукції;
- надати прогноз основних кон'юнктурутворюючих показників ринку соків України.

Об'єкт роботи – процес дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку соків.

Предметом дослідження є теоретичні та методологічні аспекти кон'юнктурних спостережень на ринку споживчих товарів.

Методи дослідження. У роботі використано загальнонаукові методи і прийоми дослідження, зокрема: історичний, діалектичний; абстрактно-логічні методи, метод аналізу – для деталізації та розділення об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; порівняння для зіставлення даних галузі у динаміці; табличний (графічний) – для наочного відображення результатів дослідження та інші економіко-статистичні прийоми.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження слугували фундаментальні положення теорії кон'юнктурного аналізу, законодавство України про соки та ринок соків в Україні, а також державні цільові програми, офіційні статистичні матеріали державної служби статистики України, результати наукових узагальнень дослідників щодо ситуації на ринку соків України і світу.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами дослідження підготовлена стаття на тему «Основні тенденції на ринку соків України», яка опублікована у виданні «Науковий студентський вісник» факультету економіки та управління підприємництвом.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити такі висновки.

1. Кон'юнктура ринку – це економічна ситуація, що включає в себе співвідношення між попитом і пропозицією, рухом цін і товарних запасів, портфелем замовлень по галузях і іншими економічними показниками. Основна мета вивчення кон'юнктури ринку – установити, якою мірою діяльність промисловості і торгівлі впливає на стан ринку, на його розвиток в найближчому майбутньому і які заходи слід прийняти, щоб повніше задовольнити попит населення на товари, більш раціонально використовувати наявні у виробничого підприємства можливості. Результати вивчення кон'юнктури призначені для прийняття оперативних рішень з управління виробництвом і збутом товарів.

2. Методи, що зазвичай використовують під час кон'юнктурних досліджень: методи економічного загальносистемного аналізу; економіко-математичні методи; економіко-статистичні і методи математичної статистики. Як правило, при дослідженні кон'юнктури ринку використовується інформація, отримана на основі первинних (польових) і вторинних (кабінетних) досліджень.

3. Ринок споживчих товарів складається з двох основних частин: ринку продовольчих та ринку непродовольчих товарів. Основу інформаційної бази досліджень кон'юнктури ринку становлять дані державної і відомчої звітності. Вона містить основні показники, які необхідні у процесі дослідження ринку споживчих товарів. З метою підвищення оперативності проведення дослідження кон'юнктури ринку споживчих товарів створюється «експрес-панель» оперативного вивчення думки споживачів і факторів, які зумовлюють їх поведінку на ринку (реакцію на соціально-економічні, політичні заходи та інші фактори, які впливають на ринок споживчих товарів).

4. Відповідно до стандартів соком може називатися лише стовідсотково натуральний продукт, отриманий із фруктів чи овочів шляхом прямого віджиму або відтворений із концентрату.

В Україні поступово формується фундаментальна підтверджувальна база для ідентифікації сокової продукції. На 2017 рік в Україні в національній системі стандартизації в галузі виробництва плодово-ягідної продукції створені та працюють низка технічних комітетів зі стандартизації.

Україна за своїми кліматичними та ґрунтово-геологічними умовами має унікальні можливості для вирощування і виробництва плодово-овочевої продукції та виготовлення фруктових і овочевих соків, соковмісних напоїв у широкому асортименті. При виробництві соків, нектарів та соковмісних напоїв використовується як вітчизняна, плодова (фруктова, ягідна та овочева) сировина, так і плодова сировина, яка виходячи з природно-кліматичних умов в Україні не вирощується.

5. В Україні спостерігається тенденція до зменшення обсягів виробництва соків у 2017 році порівняно з 2011 роком. Зменшення простежується в розрізі усієї номенклатури. Лише виробництво яблучного соку мало тенденцію до збільшення до 2014 року, а потім зазнало різкого спаду. У структурі виробництва соків переважає виробництво не купажованих соків.

На українському ринку соків спостерігається висока конкуренція. Виробництвом соків займаються майже 400 підприємств. Лідерами ринку є 5 великих компаній : «Sandora», «Vitmark», «Эрлан» та «Coca-Cola». Самий великий індустрильний плацдарм розміщений в Миколаївській, Одеській та Дніпропетровській областях.

6. Світовий ринок практично розділили між собою вісім країн із найбільшим споживанням: Японія (48,1%), США (24,0%), Великобританія (10,5%), Німеччина (8,4%), Іспанія (4,4%), Польща (2,5%), Італія (1,2%), Франція (0,9%).

7. В Україну імпортуються соки і нектари з Австрії (30% від загального обсягу імпорту), Нідерландів (26%), Іспанії, Швейцарії, Ізраїлю, Сінгапуру і Китаю. Ринок імпорту має негативну тенденцію, так як українські громадяни все ще відчують кризу в країні, а соки і нектари - не продукт першої необхідності. Отже, українці або відмовляються від придбання соку або вибирають дешевий вітчизняний варіант.

8. Ринок соків і сокової продукції в Україні скорочується, оскільки для більшості населення, соки не є товаром першої необхідності, вони часто не потрапляють в споживчий кошик. В таких умовах виробничі підприємства мають обрати стратегію, яка дозволить не лише пережити кризовий період, а і сформувані конкурентні переваги в перспективі. Більшість виробників скорочують асортиментний ряд та не поспішають з виведенням нової продукції на ринок. Через зменшення попиту на соки на внутрішньому ринку, виробникам слід звернути увагу на закордонні ринки. До 2014 року російський ринок становив приблизно 50% експортного сегмента. Тепер же виробники переключилися на ринки західної Європи. Більшість українських соків поставляється до Польщі.

9. Враховуючи складну політичну та економічну ситуацію в державі, а також значне зростання курсу долара, важко спрогнозувати ситуацію, яка складеться на ринку соків, обсяги збуту продукції, оскільки цінова політика фірм буде однозначно зростати. Хоча завдяки широкому асортименту сокової продукції, пропонованої на ринку, виробники зможуть задовольнити потребу споживачів у різному ціновому діапазоні та різному якісному складі соків.

10. Згідно з прогнозами, в Україні варто очікувати збільшення площі для вирощування плодів та ягід і зменшення площі для вирощування овочів. Прогноз рівня врожайності овочів, плодів та ягід свідчить, що виробники овочів, плодів та ягід покращують умови вирощування продукції, тому в майбутньому обсяг виробництва в даних галузях рослинництва залишатиметься майже на рівні попередніх років. Зменшення обсягу

виробництва овочів, плодів та ягід, частково, негативно вплине на обсяг виробництва соків в Україні, який буде стрімко зменшуватись до 2018 року.

Список використаних джерел

1. Серажим В. І. Кон'юнктура // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т. /Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. — К: Знання України, 2004 — Т.1 — 760 с.
2. Кириленко В.В. Економіка. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Тернопіль: Економічна думка, 2012. – 193 с.
3. Навчальний посібник: Основи маркетингу: Ю.В. Морозов. - М., 2013. - С. 186.
4. Перерва, П.Г. Показники і критерії оцінки кон'юнктури товарного ринку / П.Г. Перерва, Т.О. Кобелева // Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу: збірник тез доповідей П'ятої міжнародної науково-практичної конференції , м. Суми, 29 вересня-1 жовтня 2011 року / Гол. ред. С.М. Ілляшенко — Суми : ТОВ «ТД «Папірус», 2011. — С. 161-163.
5. Карпов В.А., Кучеренко В.Р. Маркетинг: прогнозування кон'юнктури ринку: Навч. посіб. – К.: Знання, КОО, 2001. – 215 с.
6. Голубков Е. П. Основи маркетингу. Підручник. 2-е видання. - М., 2003. - С. 119.
7. Котлер Ф. Основи маркетингу. - М., 2002. – С. 175.
8. Пазуха М.Д. Кон'юнктура світових товарних ринків. К.:ЦУЛ, 2012.- С. 78.
9. Кучеренко В. Р. Аналіз ринкової кон'юнктури : [Навчальний посібник] / В. Р. Кучеренко, А. В. Андрейченко, С. А. Горбаченко, Р. В. Грінченко, В. А. Карпов. – Одеса : ОНЕУ, 2014. – 345 с.
10. Енциклопедія підприємця: Сост. С.М. Синельников, Т. Г. Соломонік, М.Б. Биржаков та ін - СПб., 1994. - С. 267.
11. Гонтар В.М. Дослідження кон'юнктури світових товарних ринків. – Навчальний посібник під редакцією професора Тимчука М.Ф. – К.: ІММБ. – 1998.-68с.

12. Ханк Д. Э. Бизнес-прогнозирование / Д. Э. Ханк, Д. У. Уичерн, А. Дж. Райтс. – 7-е изд.: Пер. с англ. – М.: Изд. дом «Вильямс», 2013. – 656 с.
13. Основы маркетингу: Котлер Ф: пров. з англ. - М., 1995. - С. 174.
14. Клебанова Т. С. Моделирование экономики. Уч. пособие. / Т. С. Клебанова, В. А. Забродский, О. Ю. Полякова, В. Л. Петренко. – Харьков: Изд. ХГЭУ, 2014. – 140 с.
15. Малхотра Нэреш К. Маркетинговые исследования. Практическое руководство. – 3-е изд.: Пер. с англ. – М.: Изд. дом «Вильямс», 2013. – 960 с.
16. Кучеренко В.Р., Карпов В.А., Методы спектрального анализа в изучении конъюнктуры рынка машин и оборудования. Рыночные рычаги и стимулы развития хозяйственных систем / В.Р. Кучеренко, В.А. Карпов, Е.В. Рак. - ОГЭУ. Вып.2. Ч.2. - Одеса, 1998. - С. 10.
17. Бутенко А.И. Кон'юнктурний аналіз товарного ринку / А.И. Бутенко, В.Р. Кучеренко, Є.В. Рак. – Одеса:Автограф, 1999. – 154 с.
18. Левшин Ф.М. Мировой рынок: конъюнктура, цены и маркетинг. Монография / Ф.М. Левшин. - М. : Междунар. отношения, 1993. - 260 с.
19. Окландер М. А. Поведінка споживача : навч. посіб. / М.А. Окландер, І. О. Жарська – К. : Центр учбової літератури, 2015. – 208 с.
20. Косенков С. І. Маркетингові дослідження : Навчальний посібник/ С. І. Косенков; Ред. Ю. Харковий. -К.: СКАРБИ, 2004. - 464 с.
21. Пазуха М.Д. Кон'юнктура світових товарних ринків. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 272 с.
22. Войчак А. Маркетингові дослідження : Навчально-методичний пос. для самостійного вивчення дисципліни/ Анатолій Войчак,; М-тво освіти і науки України, Київський нац. економ. ун-т. -К., 2014. -119 с.
23. Самотоєнкова, О. В. Статистичний моніторинг кон'юктури товарного ринку / О. В. Самотоєнкова // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. пр. / ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2008. - Вип. 31. - С. 324-330.

24. Кирилов Ю. С. Кон'юнктура світового ринку сільськогосподарської продукції : теорія, методологія, практика: [Монографія] / Ю. С. Кирилов. – Харків : Олді-Плюс, 2010. – 416 с.
25. Кучеренко В. Р. Моніторинг світових ринків харчової сировини і продукції АПК : [Навчальний посібник] / В. Р. Кучеренко, А. В. Андрейченко, Р. В. Грінченко. – Одеса, 2013. – 111 с.
26. Продукти лікувально-профілактичного призначення на основі низькометоксильованого пектинового екстракту / Москалюк І.В. //Аграрний вісник Причорномор'я. Збірник наукових праць. - № 55, 2016.– С. 13-15
27. Аутентичність сокової продукції: проблеми та шляхи їх вирішення / Романенко І., Фоміна С.//Стандартизація, сертифікація, якість Науково-технічний журнал. - №2, 2016. –С. 4-21
28. Скрипников Ю.Г. Технологія переробки плодів і ягід — К.: Урожай, 1991. – 223 с.
29. ДСТУ 4283.1:2007 Соки та сокові продукти. Частина 1. Терміни та визначення понять. – Введ. 2007–04–04. – К.: Держспоживтандарт України 2007.
30. Исследование рынка соков в Украине: анализ производства и потребления [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://koloro.ua/blog/issledovaniya/issledovanie-rynka-sokov-v-ukraine-analiz-proizvodstva-i-potrebleniya.html>
31. Ринок соків, нектарів та соковмісних напоїв. Україна. 2016 рік. [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://www.marketing.net.ua/view_markets.php?num=40891.
32. ДНАОП Законодавча база: стандарти (ГОСТ, ДСТУ) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dnaop.com/398/2464/>
33. Вичавити соки. В Україні скорочується випуск соків [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://ua1.com.ua/publications/vichaviti-soki-v-ukrajini-skorochuetsya-vipusk-sokiv-7439.html>.

34. Офіційний сайт компанії «KOLORO» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://koloro.ua>.
35. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
36. Мельник, І. В. Тенденції розвитку українськогоринку соків / І. В. Мельник // Облік і фінанси АПК.– 2010. – № 1. – С. 141-144.
37. Виробництво і споживання сокової продукції[Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://www.aitico.com/index.php?option=com_content&view=article&id=150%3A2013-10-14-08-37-17&catid=43%3Anews&Itemid=163&lang=uk.
38. Євтушевська О. О. Тенденції розвитку українського ринку соків, нектарів, напоїв, що містять сік, морсів / О. О. Євтушевська, С. І. Бабуріна //Економіка харчової промисловості. – 2017. – № 3. – С. 46-52.
39. Офіційний сайт компанії «Сандора» [Електроннийресурс]. – Режим доступу : <http://www.sandora.mk.ua>.
40. Офіційний сайт компанії «Вітмарк-Україна»[Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.vitmark.com>
41. Офіційний сайт компанії «Ерлан» [Електроннийресурс]. – Режим доступу : <http://www.biola.ua>
42. Офіційний сайт компанії ІП «Кока-Кола БеверіджизУкраїна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://coca-colahellenic.com.ua>
43. Вплив гіпобаричних умов та способу вилучення соку на зміни його в'язкості / Т.Ю. Суткович, В.Я. Плахотін // Харчова наука і технологія. Науково-виробничий журнал. - №3(8), 2015. – 16 с.
44. Інформаційно-статистичний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.indexmundi.com/poland.
45. Аналітично-статистичний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrexport.gov.ua/ukr/analiz_v_rinkiv/pol/1923.html.

46. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/prom/ukr/3693.html>.

47. Державна підтримка українського експорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/prom/ukr/3698.html>.

48. Цопа, М. Дослідження споживчих переваг на ринкубезалкогольної продукції і соків як передумова плануваннязбутової діяльності виробничих підприємств/М. Цопа // Маркетинг в Україні. – 2014. – № 4. – С. 48-55.

49. Ринок соків, нектарів та соковмісних напоїв. Україна. 2017 рік. [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://www.marketing.net.ua/view_markets.php?num=47151

50. Площі, валові збори та урожайність сільськогосподарських культур, плодів, ягід та винограду [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://www.ukrstat.gov.ua/metaopus/2016/1-2_03_07_03_2016.htm

51. Хтей Н.І., Васильців Н.М., Данилик І.В. Аналіз ринку соків та сокової продукції України // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. – Випуск 2. – с. 758-761.

52. ДСТУ 4283.1-2007 Соки та сокові продукти. Частина 2. Терміни та визначення понять. – Введ. 2007–04–04. – К.: Держспоживтандарт України 2007.

53. Kumar N. Private Label Strategy: How to Meet the Store Brand Challenge / N. Kumar, J. Steenkamp., 2015. – 288 с. – (Harvard Business Review Press)

54. Зозульов О.В. Маркетингові стратегії обхвату ринку та їх зв'язок з економічними аспектами діяльності підприємства / О.В. Зозульов // Економіка: проблеми теорії та практики. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2003. – Вип. 185. – С. 671– 677.

55. Державна підтримка українського експорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/prom/ukr/3698.html>

56. Рослинництво (без урахування тимчасово окупованої території АР Крим і м.Севастополя) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/sg/sg_rik/sg_u/rosl_u_bez.html.